

Förskolläraryrket, LGFOD

STUDIEGUIDE

1FL002

Lek, lärande och omsorg i förskolan

Hösten 2013

Innehåll

1	KURSEN I KORTHET	3
2	KURSENS MÅL	3
3	KURSENS EXAMINATIONER OCH BEDÖMNING	4
	EXAMINATIONER I KURSEN	5
4	UNDERVISNINGSFORMER	6
	FÖRELÄSNINGAR FÖR ÖVERBLICK OCH FÖRDJUPNING.....	6
	SEMINARIER	6
	WORKSHOP.....	6
	KURSLITTERATUR	7
	BASGRUPPER/STUDIEGRUPPER	7
	FÄLTSTUDIER	7
	FYSISKA TRÄFFAR.....	8
	SCHEMA.....	8
	ATT PLANERA SINA STUDIER	8
	OM DU BLIR SJUK	8
5	KONTAKTPERSONER	9
6	KURSENS INNEHÅLL	10
7	UPPGIFTER	13
	SEMINARIUM/WORKSHOP: PROFESSIONSPORTFOLIO	13
	FÄLTSTUDIEUPPGIFT 1: OMSORG OCH LÄRANDE.....	14
	SEMINARIEUPPGIFT 1: DATORN I FÖRSKOLAN.....	17
	GRUPPUPPGIFT: LEK SOM PEDAGOGISKT VERKTYG	18
	FÄLTSTUDIEUPPGIFT 2: SAMSPEL FÖR LEK OCH LÄRANDE	20
	UPPGIFT 1: BARNES LEVDA ETIK	23
	UPPGIFT 2: BARN I SKÖNLITTERATUREN.....	24
	UPPGIFT: PROFESSIONSPORTFOLIO	25
	EXAMINATIONSUPPGIFT:LEK, LÄRANDE OCH OMSORG I FÖRSKOLAN.....	26

1 Kursen i korthet

Kursen *Lek, lärande och omsorg i förskolan*, 15 hp tillhör det **förskolepedagogiska området** i förskolläraryrket och är den första av fyra kurser inom ramen för **förskolans pedagogik och arbetssätt**. Det förskolepedagogiska området omfattar totalt 120 hp och består av 37,5 hp förskolepedagogiskt arbetssätt, 22,5 hp språk- och kommunikation, 15 hp matematik, 7,5 hp estetiska läroprocesser, 7,5 hp naturvetenskap och teknik, 15 hp valbar kurs samt ett självständigt arbete (examensarbete).

I den här kursen kommer *teorier om lek, lärande och omsorg* att presenteras och problematiseras, liksom relationen mellan de olika teoribildningarna. I kursen fokuseras även *barns samlärande*, dvs hur barn lär av varandra samt *tematiskt arbetssätt*. Barns lek och lärande relateras också till *digitala verktyg, olika uttrycksformer såsom bild, rörelse, musik och drama*, liksom till *genus- och maktperspektiv*. Centralt i kursen är det målrelaterade pedagogiska arbetet i förskolan som diskuteras utifrån såväl möjligheter som hinder gällande barns lärande. I kursen beaktas hur svensk förskola har länkat samman omsorg och lärande, benämnt *educare*. Omsorg ställs således i relation till utveckling, fostran, lek och lärande i olika miljöer.

2 Kursens mål

Förväntade studieresultat

Efter avslutad kurs ska studenten kunna:

- redogöra för och förhålla sig till den pedagogiska praktiken utifrån begreppen barnperspektiv respektive barns perspektiv
- redogöra för teorier om lek
- redogöra för barns möjligheter till samlärande
- redogöra för omsorgsetiska perspektiv samt kritiskt granska omsorg i relation till fostran och lärande
- redogöra för lek, lärande och omsorg ur ett genus- och maktperspektiv
- beskriva och förhålla sig till uppdraget att arbeta med lek, lärande och omsorg i ett helhetsperspektiv i relation till de villkor och betingelser som påverkar förskollärarens arbete
- analysera samspel mellan lärare och barn utifrån genomförda observationer

Dessa förväntade studieresultat examineras enligt beskrivning i följande avsnitt.

3 Kursens examinationer och bedömning

Institutionen för utbildningsvetenskap (UV) har huvudansvaret för kursen och examinerar samtliga poäng. I kursen görs detta i form av obligatoriska seminarier/workshops, två seminarieuppgifter, två fältstudieuppgifter, en gruppuppgift, en diskussionsuppgift samt en skriftlig examinationsuppgift.

När du skickar/lämnar in uppgifter till din basgruppslärare vill vi att alla dokument är tydligt namngivna och att antalet sidor finns med (vi skriver ut på gemensamma skrivare på institutionen). Använd följande sidhuvud:

Linnéuniversitetet Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap LGFOD 1FL002 Lek, lärande och omsorg i förskolan Anna Andersson (och andras namn om det är en gruppuppgift) Basgrupp XX Uppgift XX
--

Examination sker i relation till förväntade studieresultat, muntligt eller skriftligt, enskilt eller i grupp. Samtliga seminarier/workshops där lärare medverkar är en form av examination.

Vid bedömning av uppgifter ser läraren först till om hela uppgiften är genomförd enligt studieguidens föreskrifter, bl a beträffande innehåll, form och omfattning samt om litteratur som hör till uppgiften har använts och synliggjorts. Därefter bedöms uppgiftens kvalitet i förhållande till bedömningskriterier för varje uppgift.

Att vara aktivt deltagande i de olika seminariediskussionerna ses som en förutsättning för att du ska lyckas utveckla och fördjupa din kunskap och förståelse i relation till kursens innehåll, litteratur och frågor och därmed lyckas genomföra uppgifterna på ett tillfredställande sätt, men även som ett kvalitativt kriterium.

Det är viktigt att du behärskar en tydlig och konsekvent referenshantering i de texter du lämnar in. För att undvika frågetecken kring tankars ursprung i dina arbeten vill vi därför att du besöker Refero - antiplagieringsguiden, om hur du använder och refererar till andras texter. <http://www.bi.lnu.se/Refero/1intro.php> . Inlämnade examinationsuppgifter granskas i ett antiplagiatssystem kopplat till lärplattformen MyMoodle.

Kommentarer på inlämnade uppgifter kan du räkna med att få efter 20 arbetsdagar från angivet inlämningsdatum. Om uppgiften ej är godkänd eller behöver kompletteras är nästa inlämningsstillfälle ca sex veckor efter det första. Uppgift som ej lämnats in eller godkänts vid dessa båda tillfällen erbjuds ett tredje provningstillfälle i slutet av terminen. Vid behov av fler provningstillfällen erbjuds detta i samband med att kursen ges nästa gång. Observera att kursen kan vara förkunskapskrav för kommande kurser.

Examinationer i kursen

LGFOD 1FL002 Lek, lärande och omsorg i förskolan (15 hp)

- 1301 (4 hp) Omsorg, fostran och lärande**
- Aktivt deltagande i *Portfolioseminarium* U/G
 - Aktivt deltagande i seminarium U/G
 - *Barnsyn, barnperspektiv och barns perspektiv*
 - Fältstudieuppgift 1 – *Omsorg och lärande* U/G
 - Aktivt deltagande workshop: rörelse, bild, musik, drama U/G
 - Seminarieuppgift 1: Aktivt och förberett deltagande i diskussion U/G
 - *Datorn i förskolan*

För GODKÄNT på momenten ovan krävs att

- samtliga delar är genomförda med godkänt resultat

- 1302 (6 hp) Lek och lärande**
- Aktivt deltagande i gruppuppgift samt redovisning U/G
 - Fältstudieuppgift 2 – *Samspel för lek och lärande* U/G/VG
 - Uppgift 1: *Barns levda etik* U/G
 - Uppgift 2: *Barn i skönlitteraturen* U/G

För GODKÄNT på momenten ovan krävs att

- samtliga delar är genomförda med godkänt resultat

För VÄL GODKÄNT krävs, utöver att uppfylla kriterier för godkänt, att

- fältstudieuppgift är bedömd VG

- 1303 (5 hp) Lek, lärande och omsorg i ett helhetsperspektiv**
- Examinationsuppgift: *Lek, lärande och omsorg i ett helhetsperspektiv* U/G/VG
 - Redovisning av *Professionsportfolio*

För GODKÄNT på momenten ovan krävs att

- samtliga delar är genomförda med godkänt resultat

För VÄL GODKÄNT krävs, utöver att uppfylla kriterier för godkänt, att

- examinationsuppgiften är bedömd VG

För GODKÄNT på kursen 1FL002 som helhet, krävs att

- samtliga moment, dvs 1101, 1102 samt 1103 är godkända

För VÄL GODKÄNT på kursen 1FL002 som helhet krävs, utöver kriterier för godkänt, att

- momenten 1102 och 1103 är bedömda väl godkänt

4 Undervisningsformer

Föreläsningar för överblick och fördjupning

Närvaro vid kursens föreläsningar rekommenderas av ett flertal skäl:

(1) En föreläsare sätter vanligtvis in det aktuella ämnesområdet och aktuell litteratur i *ett vidare sammanhang* vilket gör att kurslitteraturens texter blir begripligare.

(2) Föreläsaren kan också presentera *olika perspektiv* på det problemområde som avhandlas och därmed bana väg för ditt eget arbete med att tolka och försöka förstå viktiga aspekter på det aktuella området och litteraturen.

(3) En föreläsare kan i sin föreläsning också *belysa och fördjupa* särskilt väsentliga och intressanta avsnitt inom ett problemområde och därmed kanske inspirera till en fördjupning i ett visst intresseområde.

En föreläsning är således aldrig en enkel, ”mekanisk” överföring och förmedling av kurslitteraturen. Det förutsätts att du själv läser den aktuella kurslitteraturen, men en föreläsning kan på olika sätt stödja en sådan inläsning och läroprocess.

Seminarier

Ett syfte med seminarier är att i grupp behandla ett innehåll med hjälp av i förväg angiven litteratur. Ett annat syfte är att skapa goda förutsättningar för lärande i samspel med andra. I detta samlärande uppstår nya tankar och idéer, olika perspektiv möts och bryts. Närvaro och aktivt deltagande vid dessa seminarier är *obligatoriskt*. Varje student skall infinna sig till seminariet *väl inläst* och i de flesta fall *skriftligt förberedd*.

Till vissa av kursens seminarier finns i denna studieguide seminarieuppgifter bestående av frågeställningar eller uppgifter som du skriftligt ska ha *bearbetat inför seminariet*. Det är dessa texter som utgör en stomme för de diskussioner och överläggningar som förväntas komma till stånd vid seminariet.

Du förbereder dig inför dessa seminarier genom att utgå från seminarieuppgiften och skriftligt sammanfatta och reflektera över innehåll i föreläsningar och/eller kurslitteratur. Dessa texter utgör sedan underlag för diskussionerna på seminarierna där innehållet examineras. Det innebär att du muntligt ska kunna redogöra för din skriftliga reflektion, diskutera och problematisera innehållet i din och andras texter tillsammans med övriga studenter i gruppen. Du ska också vara beredd att läsa hela eller delar av din text. Det är alltså viktigt att du kommer till seminariet påläst och väl förberedd, vilket är en förutsättning för att seminariet skall bli ett forum för lärande. De flesta seminarierna leds av en lärare.

Vi rekommenderar att du efter varje seminarium förändrar, kompletterar och kommenterar din text i en form som passar dig. De bearbetade texterna kan sedan användas som underlag för kommande examinationsuppgifter eller reflektioner av olika slag. På detta sätt knyter du också samman kursens olika delar till en helhet.

Workshop

Workshop är en variant av seminarium som inte kräver inläsning och skriftlig förberedelse på samma sätt som seminariet. En workshop är ett seminarium av mer praktiskt karaktär. ex rollspel. Närvaro och aktivt deltagande är *obligatoriskt* även vid dessa tillfällen.

Kurslitteratur

Litteraturen i kursen är till för att bredda och fördjupa din förståelse. Litteraturen examineras i seminarier och skriftliga uppgifter. Det är därför av stor vikt att litteraturen synliggörs i dina inlämningsuppgifter. Det innebär att referenser och referenslista ska finnas med i alla texter som lämnas in till läraren.

Basgrupper/studiegrupper

Under kursen är studenterna indelade i basgrupper med ca 15 studenter i varje grupp. Basgruppen utgör en social tillhörighet men är också den grupp som träffas och bearbetar kursens innehåll vid seminarier/workshops. Seminarierna leds vid de flesta tillfällena av en basgruppslärare. Basgruppsläraren är studentens närmaste kontaktperson under kursen och den som också bedömer studentens uppgifter.

Basgruppen kommer vid ett antal tillfällen att arbeta i mindre grupper om 3-4 studenter/ grupp. Denna lilla grupp benämns studiegrupp.

Fältstudier

För att förstärka kopplingen till utbildningens verksamhetsförlagda del kommer två fältstudier att genomföras i kursen. Under fältstudierna kommer du att studera olika innehållsområden/fenomen i förskolan.

MyMoodle

MyMoodle är vår lärplattform på Linnéuniversitetet vilket innebär att det är den digitala miljö som används för kommunikation och publicering av material vid lärarutbildningen.

Förhoppningsvis har du redan registrerat dig och fått inloggningsuppgifter som student på Linnéuniversitetet. Inloggningsuppgifterna gäller till alla system du använder under din studietid. Om du är ny student på Linnéuniversitetet och du inte har skaffat studentkonto och/eller registrerat dig gör det du det här: <http://lnu.se/student/ny-pa-linneuniversitetet>

Du loggar in med ditt studentkonto genom att gå till <http://lnu.se/student> och sedan välja länken ”Studentwebben”. Då kommer du till en inloggningsruta där du skall skriva in ditt användarnamn och lösenord. När du loggat in hittar du dina kurser som du är behörig till i en lista på sidan som presenterats. När du klickat på den kurs du vill gå in i öppnar sig lärplattformen i ett nytt webbfönster. Logga eventuellt in igen (om det behövs) med ditt användarnamn och lösenord för att komma till kursen.

I MyMoodle har vi skapat ett ”klassrum” för kursen där du hittar information som du söker om kursens upplägg i form av schan, kursplaner och studieguide. Här kan du kommunicera med din basgruppslärare och/eller kurskamrater i olika forum/diskussionsgrupper. MyMoodle används också för *kontinuerlig information* under kursens gång, t ex kommer eventuella förändringar i schemat och information om examinationer att anslås här.

Fysiska träffar

Utbildningen ges på distans vilket innebär att du i de flesta fall kommer att arbeta med datorn som redskap via utbildningsplattformen. I kursen ingår fyra obligatoriska träffar under hösten vilka kommer att förläggas till Linnéuniversitetet, campus Växjö enligt följande ramtider:

Träff 1: v 34, 2013	onsdag 21/8, kl 10.30 – fredag 23/8, kl 15.00 (3 dgr)
Träff 2: v 38, 2013	onsdag 18/9, kl 10.30 – fredag 20/9, kl 15.00 (3 dgr)
Träff 3: v 43, 2013	måndag 21/10, kl 10.30 – onsdag 23/10, kl 15.00 (3 dgr)
Träff 4: v 48, 2013	måndag 25/11, kl 10.30–17.00 (dag 2 påbörjas nästa kurs)

Schema

Det schema som finns tillgängligt i MyMoodle är preliminärt vilket innebär att det kan komma att ske mindre förändringar. Det är därför viktigt att du ständigt håller dig à jour genom att alltid läsa alla meddelanden i MyMoodle.

Att planera sina studier

Distansstudier ställer krav på att du organiserar ditt liv så att du får tid för dina studier i ditt vanliga liv där familj, arbete och fritidsaktiviteter vill ha utrymme. Det är viktigt att du känner stöd av såväl din familj som av din arbetsgivare. Prata gärna igenom vilka förutsättningar du har för studierna med din omgivning. En annan viktig grupp att rådfråga och prata med, t ex om hur de hanterar olika situationer inom och utanför kursen, är dina kurskamrater. Du kan även vända dig till din basgruppslärare med olika frågor.

Gör gärna en personlig tidsplan för dina studier under våren, gärna veckovis. Ett gott råd brukar vara att läsa igenom alla uppgifter, se vilken litteratur som ska läsas och när den ska vara läst. Börja med litteraturläsningen i god tid och gör dina uppgifter inom utsatt tid. I gruppuppgifter är ni alla resurser för varandras lärande och därigenom är dessa svåra att ta igen.

Om du blir sjuk

Om du pga sjukdom inte kan delta i en uppgift eller närvara vid ett fysiskt möte måste du kontakta kursansvarig eller din basgruppslärare. Beroende på tillfälle och omständigheter avgör basgruppsläraren i samråd med kursansvarig lämpligt sätt att komplettera det missade kursmomentet.

5 Kontaktpersoner

Kursansvarig och basgruppslärare:

BSW Birgitta Söderlund Wijk
tel: 0470-70 88 02
e-post: birgitta.soderlund_wijk@lnu.se

Basgruppslärare:

GHE Gunilla Herrlin
tel: 0470-70 86 72
e-post: gunilla.herrlin@lnu.se

GSU Gunilla Sunesson
tel: 0470-70 88 75
e-post: gunilla.sunesson@lnu.se

Föreläsare:

AEK	Anne Ekman
BLU	Birgitta Lundbäck
BGL	Birgitta Glemne
JJA	Johanna Jansson
BSW	Birgitta Söderlund Wijk
GRO	Gunilla Rosendahl
GSU	Gunilla Sunesson
LPA	Lars Palm
LTF	Lise-Lotte Törngren Franzén
EGO	Edgardo "Galo" Gonzalez

6 Kursens innehåll

Notera att denna veckoöversikt inte innehåller detaljer utan måste kompletteras med schemat.

Träff 1: Barnsyn, barnperspektiv och barns perspektiv samt omsorg, fostran och lärande

Kursen inleds med en introduktion av kursansvarig och professionsportfolion, som ska bli din följeslagare genom utbildningen, presenteras. I ett seminarium/workshop kommer vi att tillsammans diskutera vad en professionsportfolio kan vara, hur den är tänkt att användas under utbildningen och du får möjlighet att utbyta tankar och idéer om hur en sådan kan läggas upp och presenteras.

Därefter fokuseras begreppet barnsyn och barnperspektiv respektive barns perspektiv problematiseras i en föreläsning (se nedan) samt i seminariediskussioner. En föreläsning om helhetssynen i förskolan; omsorg, fostran och lärande (se nedan) samt vad jämställd förskola kan innebära (se nedan) ges också. Avslutningsvis går vi tillsammans igenom uppgifterna till nästa gång (se fältstudieuppgift 1 – Omsorg och lärande samt seminarieuppgift 1- Datorn i förskolan).

Innehållet är i första hand knutet till följande förväntade studieresultat (se kursplan):

- redogöra för och förhålla sig till den pedagogiska praktiken utifrån begreppen barnperspektiv respektive barns perspektiv
- redogöra för omsorgsetiska perspektiv samt kritiskt granska omsorg i relation till fostran och lärande
- analysera samspel mellan lärare och barn utifrån genomförda observationer

Litteratur:

Bie, Kristin (2009). Reflektionshandboken

Johansson, Eva (2011). *Möten för lärande. Pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*, kap Barnsyn, Kunskap och lärande, Pedagogisk atmosfär

Johansson, Eva (2005) *Omsorgssituationer* (kopierat material)

Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (red.) (2003). *Förskolan – barns första skola!*, kap 1-3

Sommer, Dion (2008) *Barndomspsykologi: utveckling i en förändrad värld*, Kap IV

Läroplan för förskolan, Lpfö 98, reviderad 2010

Professionsportfolio – som redskap för reflektion och (professions)lärande

Föreläsning: Professionsportfolio

För att utveckla sin kompetens behöver man ibland bryta sitt vanliga förhållningssätt, stanna upp och distansera sig till det man håller på med. Ett redskap för detta är professionsportfolio som introduceras genom denna föreläsning..

Föreläsare: Birgitta Söderlund Wijk, adjunkt i pedagogik, förskollärare och rektor

Föreläsning: Barnsyn, barnperspektiv och barns perspektiv

Vad är ett barn? Hur vi ser på och tänker om barn får betydelse för hur vi förhåller som förskollärare i verksamheten. Föreläsning belyser och problematiserar begreppet barnsyn och diskuterar förhållandet mellan barnperspektiv och barns perspektiv.

Föreläsare: Birgitta Söderlund Wijk, adjunkt i pedagogik, förskollärare och rektor

Föreläsning: Omsorg, fostran och lärande i ett helhetsperspektiv

Förskolan ska erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet står det i läroplanen. Vad betyder och innebär omsorg, fostran respektive lärande? Hur kan dessa begrepp integreras?

Föreläsare: Anne Ekman, adjunkt i pedagogik, förskollärare och specialpedagog

Föreläsning: Jämställd förskola

Kön, genus, jämställdhet och jämlikhet är några av de begrepp som lyfts upp och diskuteras i denna föreläsning, liksom olika exempel på hur förskolan kan arbeta för att motverka traditionella könsroller.

Föreläsare: Birgitta Söderlund Wijk, adjunkt i pedagogik, förskollärare och rektor

Träff 2: Lek och lärande

Vi börjar träff 2 med ett seminarium där vi diskuterar den fältstudie du genomfört. Här ges generella kommentarer på uppgiften. I mindre studiegrupper bearbetas sedan *Datorn i förskolan* (som du förberett genom seminarieuppgift 1).

Lekens betydelse för barns välbefinnande och lärande är oomstridd. Barn behöver och måste få leka. Men vad är lek egentligen och på vilket sätt är det en del av lärande och utveckling? Att främja barns lek och skapande och se detta som ett viktigt sätt för barn att utvecklas, samspela med andra och som en del av lärandet liksom ett sätt att bearbeta intryck och hitta egna uttryck för sina upplevelser är ett av förskolans viktigaste uppdrag och det är detta som nu ska fokuseras.

Första och sista dagen ges föreläsningen Lek, lärande och pedagogisk miljö (se nedan). Lärande är ett mångfacetterat begrepp och du kommer under dag 2 (och vid nästa träff) att få delta i workshops där du får uppleva/erfara lärande genom de estetiska uttrycksformerna rörelse, bild, musik och drama. Träffen avslutas med en avstämning av de uppgifter som ska genomföras till nästa gång (gruppuppgift - Lek och lärande, fältstudieuppgift 2 - Samspel för lek och lärande)

Innehållet är i första hand knutet till följande förväntade studieresultat (se kursplan):

- redogöra för teorier om lek
- redogöra för lek, lärande och omsorg ur ett genus- och maktperspektiv
- analysera samspel mellan lärare och barn utifrån genomförda observationer

Litteratur:

Jensen, Mikael & Harvard, Åsa (red.) (2009). *Leka för att lära: utveckling, kognition och kultur*.
Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (2007). "Att lära är nästan som att leka": lek och lärande i förskola och skola.

Tullgren, Charlotte (2004). *Den välreglerade friheten. Att konstruera det lekande, lärande barnet*.

Ljung-Djurf, Agneta (2004). *Spelet vid datorn. Dynamiken vid barns samvaro runt datorn i förskolan*. <http://www.ped.gu.se/biorn/journal/pedfo/pdf-filer/ljung.pdf>

Läroplan för förskolan, Lpfö 98, reviderad 2010

Föreläsning: Lek och lärande

Vad är lek? Denna frågeställning är i fokus för föreläsningen som bl a upp olika teorier om lek och diskuterar lek som pedagogiskt verktyg. Även förskollärares förhållningssätt, roll och ansvar till och i barns lek tas upp.

Föreläsare: Birgitta Lundbäck, adjunkt i pedagogik, förskollärare och specialpedagog

Föreläsning: Lek, lärande och pedagogisk miljö

Föreläsningen är en fortsättning på föregående men riktar nu in sig på den sk ”tredje pedagogen” dvs miljön och dess betydelse för barns möjligheter lek.

Föreläsare: Birgitta Lundbäck, adjunkt i pedagogik, förskollärare och specialpedagog

Träff 3: forts. Lek och lärande

Denna träff inleds med redovisning av grupparbetet om lek (se gruppuppgift).

Barns samlärande och tematiskt arbetssätt introduceras med hjälp av en föreläsning (se nedan) och i föreläsningen Barns levda etik (se nedan) får vi hjälp att försöka förstå begrepp som etik, makt och genus *ur barnens perspektiv*. Föreläsningen bygger bl a på dina frågeställningar (se uppgift 1: Barns levda etik).

Träffen avslutas med ett seminarium där vi stämmer av med varandra och går igenom de avslutande uppgifterna (se uppgift 2 Barn i skönlitteraturen, professionsportfolio samt examinationsuppgift Lek, lärande och omsorg i förskolan).

Litteratur:

Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (2007). *”Att lära är nästan som att leka”*: lek och lärande i förskola och skola.

Johansson, Eva (2008). *”Gustav får viss sitta i tjejsoffan!”* Etik och genus i förskolebarns världar

Williams, Pia (2006). *När barn lär av varandra – samlärande i praktiken*

Åberg, Ann & Lenz Taguchi, Hillevi (2005). *Lyssnandets pedagogik: etik och demokrati p pedagogiskt arbete*

Läroplan för förskolan, Lpfö 98, reviderad 2010

Innehållet är i första hand knutet till följande förväntade studieresultat (se kursplan):

- redogöra för teorier om lek
- redogöra för barns möjligheter till samlärande
- beskriva och förhålla sig till uppdraget att arbeta med lek, lärande och omsorg i ett helhetsperspektiv i relation till de villkor och betingelser som påverkar förskollärares arbete

Föreläsningar: Barns samlärande och tematiskt arbetssätt

Föreläsningen kommer att belysa vad ett tematiskt arbetssätt i förskolan innebär och vilka möjligheter till samlärande det kan ge barnen. Bl a diskuteras hur ett medforskande, lyssnande och reflekterande förhållningssätt kan gestalta sig med exempel från praktiken.

Föreläsare: Birgitta Lundbäck, adjunkt i pedagogik, förskollärare och specialpedagog samt Gunilla Rosendahl, adjunkt i pedagogik och förskollärare

Föreläsning: Barns levda etik

Vi har tidigare reflekterat över förskollärares etiska förhållningssätt. Nu ska vi göra en ”kullerbytta” och försöka förstå begrepp som etik, makt och genus *ur barnens perspektiv*. Vilka värden och normer uttrycker barn i samspelet med varandra och vilka konsekvenser får det för förskollärares förhållningssätt?

Föreläsare: Gunilla Sunesson, adjunkt i pedagogik, förskollärare och specialpedagog

Träff 4: Lek, lärande och omsorg i ett helhetsperspektiv

Så var det dags att runda av kursen Lek, lärande och omsorg i förskolan. Det görs genom redovisning av professionsportfolion.

7 Uppgifter

Seminarium/workshop: Professionsportfolio

Genomförs i samband med träff 1

Litteratur:

Bie, Kristin (2009). *Reflektionshandboken*

Professionsportfolio – som redskap för reflektion och (professions)lärande

För att utveckla sin kompetens behöver man ibland bryta sitt vanliga förhållningssätt, stanna upp och distansera sig till det man håller på med. Ett redskap för detta är professionsportfolio som introduceras i denna kurs, ska löpa som en röd tråd genom din utbildning i olika kurser och som avslutas i den allra sista kursen i förskolläraryrket.

Detta seminarium/workshop kommer att behandla professionsportfolion och tar sin utgångspunkt i den föreläsning som inledde kursen, reflektionshandboken samt det dokument ”Professionsportfolio som redskap för reflektion och professionslärande” som finns utlagt i MyMoodle.

Till detta seminarium/workshop ska du ha läst *dokumentet* samt *Reflektionshandboken* (Bie, 2009) så att du kan delta i aktivt i diskussioner om professionsportfolion samt delta i ett tankeutbyte om möjliga upplägg.

Vi kommer också att diskutera fokus för innehåll i professionsportfolion och den redovisning som avslutar kursen.

Fältstudieuppgift 1: Omsorg och lärande

Litteratur:

- Johansson, Eva (2011). *Möten för lärande. Pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*, kap Barnsyn, Kunskap och lärande, Pedagogisk atmosfär
- Johansson, Eva (2005) *Omsorgssituationer* (kopierat material)
- Sommer, Dion (2008). *Barndomspsykologi: utveckling I en förändrad värld*. Kap IV *Professionsportfolio*
- Läroplan för förskolan, Lpfö 98, reviderad 2010*

Observation ska ses som ett redskap för att förstå och öka sina kunskaper om barns utveckling och lärande. Enligt läroplanen är syftet ”att få kunskap om hur förskolans kvalitet, dvs verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande” (Lpfö 98, reviderad 2010, s 16).

Du ska nu genomföra en observation i den pedagogiska verksamheten under en fältstudiedag och sedan, utifrån observationen, bearbeta, analysera och redovisa detta.

VAD ska observeras?

Du ska observera en sk omsorgssituation i förskolan. Det ska vara en situation som *inte sker i samband med en planerad aktivitet*. Välj en situation där minst ett barn och en vuxen deltar. Det kan t ex handla om en leksituation, en situation i tvättrummet, tamburen mm. OBS! Ej måltidssituation eftersom det redan har diskuterats.

Beskriv:

RUM: Beskriv den fysiska platsen

AKTÖRER: Vilka är aktörerna, dvs vilka deltar
(ange kön, ålder och annat som kan vara av vikt)

OBJEKT: Vilka fysiska ting föreligger (t ex vilka leksaker, annat material används)

TID: Vid vilka tidpunkter inträffar det som du observerar? Hur länge?

HANDLING: Du noterar nu vad som görs och sägs så objektivt som möjligt med hjälp av t ex en spaltobservation. Du ska alltså *beskriva* VAD och HUR aktörerna gör och VAD de säger.

Berättelse/dokumentation:

När du är klar med din observation enl ovan skriver du ner den i form av en berättelse/dokumentation som du kan dela med andra.

Reflektion, tolkning och analys:

Utgå nu ifrån din berättelse/dokumentation av vad som skett, tolka denna och reflektera över den. Vad är det du har sett? Varför tror du att det är så?

Utgångspunkten för din tolkning är naturligtvis det du har lärt dig under kursen och utbildningen, därför måste du också referera till kurslitteratur.

Använd dig av nedanstående frågeställningar som utgångspunkt för din tolkning och analys:

- Hur gestaltas omsorgen?
- Vilket lärande kan tänkas ske?
- Integreras omsorg och lärande, i så fall hur?
- Johansson (2005) beskriver fyra olika förhållningssätt i omsorgssituationer. Vilken/vilka anser du att den vuxne i din observation närmast ger uttryck för? Motivera ditt ställningstagande!
- Applicera Sommers (2008) fostransstilar på din observation!
- Vilken barnsyn anser du att den vuxne i observationen ger uttryck för? Motivera ditt ställningstagande!
- Vilken pedagogisk atmosfär anser du råder? Vad tror du att det kan bero på?

Din text, innehållande en berättelse/dokumentation samt reflektion, tolkning och analys ska du **skicka som inlämningsuppgift i MyMoodle senast 9/9** samt ta med dig till seminariet (se nedan) där du ges möjlighet att diskutera den tillsammans med andra, vilket också öppnar upp för ev nya tolkningar och reflektioner.

Omfattning: ca 3-5 A4-sidor
Times New Roman, 12 p, enkelt radavstånd

Bearbetning av fältstudieuppgift 1 sker i samband med seminarium v 38 2013

Till detta seminarium har du med dig din fältstudieuppgift 1 enl ovan. Din dokumentation, dvs observationen i form av en berättelse, samt dina egna reflektioner, tolkningar och analys kommer att diskuteras vid seminariet. Kanske uppstår nya tolkningar och reflektioner över de omsorgssituationer som beskrivits?

Vid seminariet diskuteras även de ev svårigheter och möjligheter du upplevde vid observationstillfället.

Uppgiften kommer att kommenteras muntligt under seminariet.

Tänk på att Du i din text ska:

- visa grundläggande *kunskap och förståelse* för aktuellt innehållsområde, litteraturens bärande idéer och centrala begrepp
- visa förmåga att *reflektera* över aktuellt innehållsområde och centrala begrepp samt kan göra *kopplingar* till en pedagogisk praktik
- *analysera* den observerade situationen utifrån givna frågeställningar i relation till kurslitteraturen
- *referera* till litteratur med ett vedertaget referenssystem
- ha skrivit en text som innehåller en *tydlig struktur* och ett *fungerande språk* som underlättar för läsare att förstå textens innebörd

Seminarieuppgift 1: Datorn i förskolan

Litteratur:

Ljung-Djärf, Agneta (2004). *Spelet vid datorn. Dynamiken vid barns samvaro runt datorn i förskolan.*

<http://www.ped.gu.se/biorn/journal/pedfo/pdf-filer/ljung.pdf>

Inför träff 2:

Du förbereder dig *inför* studiegruppdiskussionen genom att skriva en text (1-2 A4-sidor) om följande:

- Vilka är dina egna tankar och erfarenheter kring datoranvändning i förskolan?
- Hur vill du beskriva diskussionen med att använda eller inte använda datorer, surfplattor mm i förskolan?
- Hur kan man förstå att vissa är negativa och andra är positiva till att använda datorer, surfplattor mm i förskolan?
- Vilka tankar väcks hos dig när du läser artikeln *Spelet vid datorn*?

Du skickar din förberedande text som inlämningsuppgift i MyMoodle senast 15/9.

Efter studiegruppdiskussionen:

När ni haft er diskussion kompletterar du din förberedande text med en enskild reflektion utifrån genomförda diskussioner (ca 1 A4-sida). Har dina tankar förändrats? I så fall, på vilket sätt?

Skicka denna text som inlämningsuppgift i MyMoodle senast 29/9. På denna text får du inga ytterligare kommentarer.

Gruppuppgift: Lek som pedagogiskt verktyg

Föreläsningar:

Lek, lärande och pedagogiska miljöer

Estetiska lärprocesser

Film

Litteratur:

Jensen, Mikael & Harvard, Åsa (red.) (2009). *Leka för att lära: utveckling, kognition och kultur*.

Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (2007). *"Att lära är nästan som att leka": lek och lärande i förskola och skola*.

Läroplan för förskolan, Lpfö 98, reviderad 2010

Tullgren, Charlotte (2004). *Den välreglerade friheten. Att konstruera det lekande, lärande barnet*.

Gruppuppgiften genomförs i grupper om max 4 studenter.

Uppgiften består i att ni ska presentera en idé, ett förslag, på hur ni skulle vilja använda lek som ett pedagogiskt verktyg i en tänkt förskola i relation till läroplanens mål, dvs hur ni, *med leken i fokus*, kan integrera läroplanens mål i verksamheten.

Bestäm er för ett innehåll och planera för hur ni skulle kunna utveckla detta innehåll med leken som pedagogiskt verktyg. Innehållet kan du hämta från Lpfö:s mål under *Utveckling och lärande*. Även mål från *Normer och värden* samt *Barns inflytande* måste beaktas.

- Hur skulle ni vilja lägga upp och genomföra innehållsområdet på ett sätt så att leken står i centrum?
- Vad behövs i form av material och vad krävs av miljöns utformning?
- Vad krävs av förskollärares förhållningssätt?

Er idé presenteras i basgruppen den 21/10, ca 20-30 min

Vid detta tillfälle *skall det ingå en gestaltande del* som åskådliggör innehållet. Här ges alla möjligheter till kreativa inslag, t ex rollspel, teater, skuggspel, musik o.s.v.

Uppgiften ska också dokumenteras skriftligt

Utöver er idé, ert förslag, på hur ni skulle vilja arbeta på ett sätt där leken står i centrum skall ni också redogöra för och reflektera över:

- vad lek är
- sambandet mellan lek och lärande
- förskollärares roll och förhållningssätt
- hur estetiska uttrycksformer såsom bild, musik, rörelse och drama kan involveras i barns lek och lärande
- hur miljön bör utformas för att detta ska kunna ske
- hur ert/era valda mål kan komma att ta sig uttryck i verksamheten
- vad ni tror att barnen kommer att uppleva (ur barnens perspektiv)

Omfattning:

Totalt ca 4-6 A4-sidor, Times New Roman 12 punkter, enkelt radavstånd.

Tänk på att strukturera texten och göra tydliga hänvisningar (använd vedertaget referenssystem) till litteratur som ingått i kursen. Det skriftliga materialet **skickas som inlämningsuppgift i MyMoodle senast den 20/10**.

Vid bedömning av uppgiften används underkänt eller godkänt.

Vid bedömning av uppgiften ser läraren *först* till om hela uppgiften är genomförd enligt anvisningarna, bl a beträffande innehåll, form och omfattning samt om litteratur som hör till uppgiften har använts och synliggjorts. Därefter bedöms uppgiften kvalitativt utifrån nedanstående kriterier.

Bedömningskriterier

För GODKÄND krävs att:

- gruppen i sin text och presentation visar grundläggande *kunskap och förståelse* för aktuellt innehållsområde, litteraturens bärande idéer och centrala begrepp
- gruppen i sin text och presentation visar förmåga att *reflektera* över aktuellt innehållsområde och centrala begrepp
- gruppen i sin presentation visar förmåga att *koppla* innehållet till en pedagogisk praktik genom att gestalta densamma
- gruppen i sin text *refererar* till litteratur på ett konsekvent sätt
- gruppen har skrivit en text som innehåller en *tydlig struktur* och ett *fungerande språk* som underlättar för läsare att förstå textens innebörd
- studenten aktivt medverkat och bidragit i grupprocessen

Fältstudieuppgift 2: Samspel för lek och lärande

Föreläsningar:

Lek, lärande och pedagogiska miljöer

Litteratur:

Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (2007). *"Att lära är nästan som att leka": lek och lärande i förskola och skola. Läroplan för förskolan, Lpfö 98, reviderad 2010*

Observation ska ses som ett redskap för att förstå och öka sina kunskaper om barns utveckling och lärande. Enligt läroplanen är syftet "att få kunskap om hur förskolans kvalitet, dvs verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande" (Lpfö 98, reviderad 2010, s 16).

Du ska nu genomföra en observation i den pedagogiska verksamheten under en fältstudiedag och sedan, utifrån observationen, bearbeta, analysera och redovisa detta.

VAD ska observeras?

Du ska observera en samspelssituation där barn och vuxna deltar. Situationen ska vara av initierad av den vuxne. Det kan t ex handla om en leksituation, samling mm.

Beskriv:

RUM: Beskriv den fysiska platsen

AKTÖRER: Vilka är aktörerna, dvs vilka deltar
(ange kön, ålder och annat som kan vara av vikt)

OBJEKT: Vilka fysiska ting föreligger (t ex vilka leksaker, annat material används)

TID: Vid vilka tidpunkter inträffar det som du observerar? Hur länge?

HANDLING: Du noterar vad som görs och sägs så objektivt som möjligt med hjälp av t ex en spaltobservation. Du ska alltså *beskriva* VAD och HUR aktörerna gör och VAD de säger.

Berättelse/dokumentation:

När du är klar med din observation skriver du ner den i form av en berättelse/dokumentation som kan delas med andra.

Reflektion, tolkning och analys:

Utgå nu ifrån din berättelse/dokumentation av vad som skett, tolka denna och reflektera över den. Utgångspunkten för din tolkning är naturligtvis det du har lärt dig under kursen och utbildningen, därför måste du också referera till kurslitteratur.

Använd dig av nedanstående frågeställningar som utgångspunkt för din tolkning och analys:

- Börja med en redogörelse för de tre olika samspelsformer som Johansson och Pramling Samuelsson (2007) tar upp i boken!
- Vilken/vilka samspelsformer dominerar i din observation?
- Hur tar sig innehållsdimensionen uttryck? Vad kan du uppfatta av lek och lärande i det du observerat? Vad står i fokus för samspelet; lek och/eller lärande?
- Hur skulle situationen förändras för att de andra samspelsformerna skulle komma till uttryck?
- Vilken betydelse uppfattar du att den pedagogiska miljön hade för det samspel du observerade? Motivera ditt ställningstagande.

Din text, innehållande en berättelse/ dokumentation samt reflektion, tolkning och analys **skickar du som inlämningsuppgift i MyMoodle senast den 20/10.**

Omfattning: ca 3-5 A4-sidor (exkl observation och litteraturlista)
Times New Roman, 12 p, enkelt radavstånd

Vid bedömning av uppgiften används underkänd, godkänd eller väl godkänd.

Vid bedömning av uppgiften ser läraren *först* till om hela uppgiften är genomförd enligt anvisningarna, bl a beträffande innehåll, form och omfattning samt om litteratur som hör till uppgiften har använts och synliggjorts. Därefter bedöms uppgiften kvalitativt utifrån nedanstående kriterier.

Bedömningskriterier

För GODKÄND krävs att studenten:

- visar grundläggande *kunskap och förståelse* för aktuellt innehållsområde, litteraturens bärande idéer och centrala begrepp
- visar förmåga att *reflektera* över aktuellt innehållsområde och centrala begrepp samt kan göra *kopplingar* till en pedagogisk praktik
- *analyserar* samspel mellan lärare och barn utifrån genomförda observationer
- *refererar* till litteratur med ett vedertaget referenssystem
- har skrivit en text som innehåller en *tydlig struktur* och ett *fungerande språk* som underlättar för läsare att förstå textens innebörd

För VÄL GODKÄND krävs, utöver kriterierna för godkänt, i sin skriftliga framställning även:

- visar på en *breddning och fördjupad* förståelse av innehållet genom att kunna inta olika perspektiv
- visar på en *utvecklad reflektionsförmåga* i texten genom att problematisera innehållet
- visar utvecklad förmåga att se samband och mönster, genom att t ex se paralleller och/eller dra relevanta slutsatser

Uppgift 1: Barns levda etik

Föreläsningar:

Barns levda etik

Litteratur:

Johansson, Eva (2008). *"Gustav får viss sitta i tjejsoffan!" Etik och genus i förskolebarns världar*
Läroplan för förskolan, Lpfö 98, reviderad 2010

Enskild uppgift *inför* föreläsningen v 43:

- Läs boken och skriv en kort redogörelse samt en reflektion över bokens bärande idéer. Avsluta din text med 1-2 frågeställningar. Omfattning: 500-600 ord.

Dina frågeställningar kommer att utgöra underlag för föreläsningen, därför skickar du din text som inlämningsuppgift i MyMoodle **senast måndagen den 14/10**.

Innehållet kommer också att bearbetas på onsdagens seminarium, **ta därför även med dig din text till onsdagens seminarium!**

Uppgift 2: Barn i skönlitteraturen

Litteratur:

Tom Sawyer
Pippi Långstrump

Den här uppgiften är en självständig, icke lärarledd, uppgift *som löper genom hela kursen*.

1. Läs böckerna och skriv en individuell text där du jämför de båda böckerna med tanke på:
 - barnperspektiv / barns perspektiv
 - lek och lärande
 - pojkars och flickors lek

Som stöd för din jämförande argumentation refererar du till kurslitteraturen.

Din text (max 2 A4-sidor) döper du med ditt namn och publicerar därefter i det gruppforum som skapats i MyMoodle, **senast den 20/10**. Därefter hämtar och läser du, enligt särskilt respondentschema som presenterats av basgruppsläraren, *en* av dina studiekamraters texter.

2. Du läser din studiekamrats text, ställer den i relation till din egen och litteraturen och skriver en reflektion i slutet på studiekamratens text som en respons på texten där du:
 - jämför era tankar/reflektioner kring barnperspektiv/barns perspektiv, lek och lärande samt pojkars och flickors lek
 - kommenterar din kamrats text genom att lyfta fram något du finner intressant, något du inte håller med om samt något du vill tillföra.

Döp om dokumentet till: *ditt namn_respons* på *studiekamratens namn:s* text och publicera din respons i samma forum **senast den 11/11**.

På denna uppgift får du inga ytterligare kommentarer.

Uppgift: Professionsportfolio

Spontanskrivandet och innehållet i denna och föregående kurs är utgångspunkt för innehållet i professionsportfolion

1 Vad är en förskola?

- Vem/vilka är den till för?
- Vilka funktioner fyller den?

2 Vad är kunskap – När/Hur lär man?

3 Min egen barnsyn

Portfolion **skall** innehålla ovanstående tre rubriker + minst två andra områden som du själv identifierar. Det kan t ex vara något som förvånat dig, något som berört/upprört eller något annat som du funderat över.

Under varje rubrik beskriver du ditt spontanskrivande, dvs dina ursprungliga tankar. Dessa utgör utgångspunkten för dina reflektioner. Du lyfter alltså fram de föreställningar du hade om ovanstående och genom detta gör du dina tankar synliga och möjliga att bearbeta och reflektera över.

- Vilka värden, värderingar och normer låg till grund för dina tankar? Varför tror du att du inledningsvis tänkte som du gjorde?
- Har detta förändrats under kursens gång? I så fall, hur och varför?
- Hur tänkte du då – hur tänker du nu? Vad har bidragit till dina förändrade tankar/uppfattningar? Vad har du lärt dig? Vilka nya insikter har du fått?
- Vilka slutsatser kan du dra av detta?

Med hjälp av referenser till kurslitteratur och föreläsningar skriver du ner din reflektion.

Yrkesprofessionen

Ställ ditt resonemang, dina reflektioner och det egna lärande i relation till din roll som blivande förskollärare. Hur har du utvecklat ditt yrkeskunnande? Varför är det viktigt för en förskollärares yrkesprofession att ha bearbetat detta?

Avslutningsvis ska du också fundera över och identifiera vad du behöver lära dig mer om.

Professionsportfolion redovisas v 48.

Examinationsuppgift: Lek, lärande och omsorg i förskolan

- Uppgiften ska skickas in som inlämningsuppgift senast den 25/11, kl 24.00

*Samtlig litteratur och föreläsningar ingår i uppgiften
Observera att samma litteratur kan användas under flera rubriker!*

Dina seminarietexter, fältstudier, deltagande i seminarier, workshops och grupparbete i kursen är ett uttryck för den lärandeprocess som du hittills har genomgått. Med utgångspunkt i detta ska du nu skriva en resonerande text utifrån rubrikerna nedan. I din text ska du *referera till samtlig obligatorisk kurslitteratur* (böckerna om Pippi Långstrump och Tom Sawyer väljer du själv om du vill ha med) och *reflektera över kursens centrala innehåll och litteraturens bärande idéer*.

Redogör för det centrala innehållet och litteraturens bärande idéer under varje rubrik och reflektera över vad det skulle kunna innebära att inta ett professionellt förhållningssätt i relation till de olika innehållsområdena.

Strukturera din text med hjälp av följande rubriker:

- **Barnsyn, barnperspektiv och barns perspektiv**
- **Lek och lärande**
- **Barns samlärande**
- **Tematiskt arbetssätt**
- **Omsorg i relation till fostran och lärande**
- **Genus och makt i förskolan**

Omfattning: minst ½ men max 1 A4-sida för varje rubrik, exkl litteraturlista
Times New Roman, 12 p, enkelt radavstånd

I din text ska du tillämpa ett grundläggande akademiskt skrivande för godkänt.

Vid bedömning av uppgiften används underkänt, godkänt eller väl godkänt.

Vid bedömning av uppgiften ser läraren *först* till om hela uppgiften är genomförd enligt anvisningarna, bl a beträffande innehåll, form och omfattning samt om litteratur som hör till uppgiften har använts och synliggjorts. Därefter bedöms uppgiften kvalitativt utifrån nedanstående kriterier

Bedömningskriterier

För GODKÄND krävs att studenten:

- visar grundläggande *kunskap och förståelse* för aktuellt innehållsområde, litteraturens bärande idéer och centrala begrepp
- visar förmåga att *reflektera* över aktuellt innehållsområde och centrala begrepp samt kan göra *kopplingar* till ett professionellt förhållningssätt
- *refererar* till litteratur med ett vedertaget referenssystem
- har skrivit en text som innehåller en *tydlig struktur* och ett *fungerande språk* som underlättar för läsare att förstå textens innebörd

För VÄL GODKÄND krävs, utöver kriterierna för godkänt, i sin skriftliga framställning även:

- visar på en *breddning och fördjupad* förståelse av innehållet genom att kunna inta olika perspektiv
- visar på en *utvecklad reflektionsförmåga* i texten genom att problematisera innehållet
- visar utvecklad förmåga att se samband och mönster, genom att t ex se paralleller och/eller dra relevanta slutsatser